

ورود یکن به جهان عرب از دروازه فلسطین

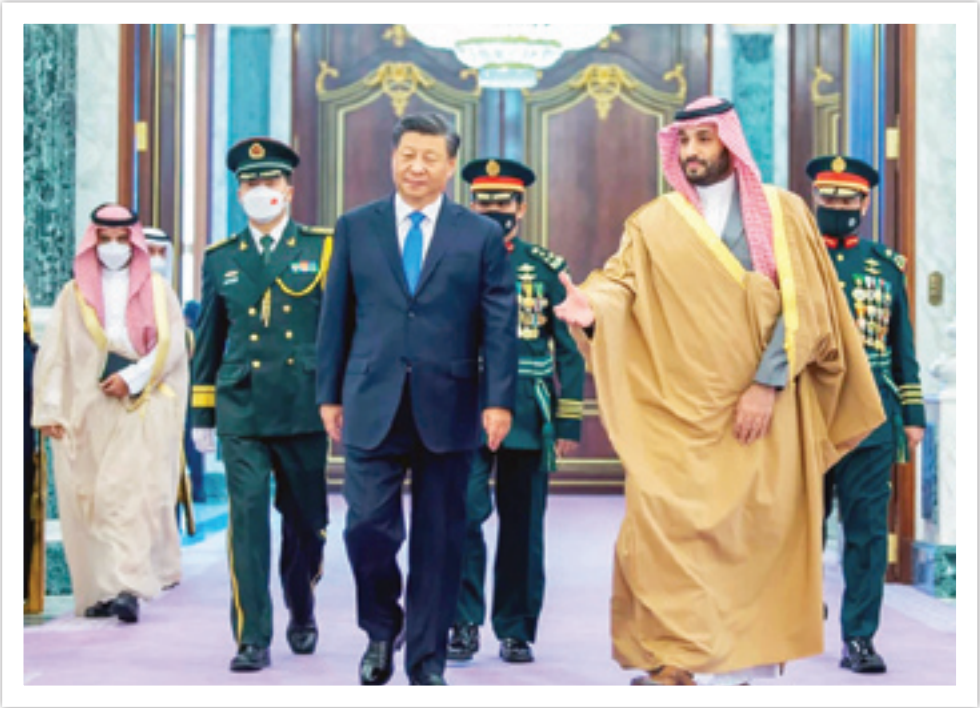
■ **سیدنعمت‌الله عبدالرحیم‌زاده**

شی‌جین‌پینگ، رئیس‌جمهور چین هفتم دسامبر برای یک سفر سه روزه عازم عربستان سعودی شد. این سفر دومین سفر رئیس‌جمهور چین به خارج از کشور بعد از عزلت طولانی مدت او در عرصه بین‌الملل بود و همین نکته کافی است تا معلوم شود او برای این سفر هدف یا اهدافی محدود برای امضای چند پیمان همکاری و اقتصادی با عربستان سعودی در نظر نداشت بلکه سفر خود را در چارچوب وسیعی از نحوه تعامل یکن با کشورهای عربی می‌نگریست. این نکته با توجه به حضور او در نشست مشترک با رهبران کشورهای عربی، طرح مسئله فلسطین در این نشست و واکنش رسانه‌های غربی به آن به خوبی معلوم می‌شود، به خصوص اینکه اکثر رسانه‌های غربی و به خصوص امریکایی این سفر را به عنوان پاسخ شی به سفر جو بایدن به عربستان سعودی در ماه جولای و رقابت او با بایدن در حوزه کشورهای عربی ارزیابی می‌کردند.

■ **رقابت بزرگ و کشورهای عربی**

شکی نیست از ارزیابی رسانه‌های غربی از سفر شی به عربستان سعودی دست کم بخشی که واقعیت قضیه را نشان می‌داد. در واقع، این بایدن بود که در سفرش به عربستان سعودی می‌خواست نشان دهد هنوز هم امریکا حضور تعیین‌کننده‌ای در خاورمیانه دارد و حتی آن موقع متعهد شد به اینکه امریکا نفوذ خود را در خاورمیانه به چین واگذرنخواهد کرد و به صراحت گفت: «ما از منطقه خارج نمی‌شویم تا خلأی را ایجاد کنیم که چین، روسیه یا ایران آن را پر کنند.» با این حال، سفر شی به خوبی نشان داد این خلأ به وجود آمده و چین به دنبال پر کردن آن است. نکته‌ای که بایدن در آن سفر متوجه آن نشده بود. این دست کم تظاهر به بی‌توجهی می‌کرد، این بود که کشورهای عربی در رقابت بین‌قدرت‌های بزرگ دیگر آن حیاط خلوت مورد اعتماد واشنگتن نیستند بلکه در حفظ روابط خود با امریکا، به دنبال ایجاد توازنی بین آن و دیگر قدرت‌های بزرگ در روابط خارجی خود هستند. از این رو بود که نه عربستان سعودی و نه هیچ یک از کشورهای عرب تولیدکننده نفت حاضر نشده است طی این ۱۰ ماه از جنگ اوکراین به درخواست‌های امریکا و متحدان اروپایی‌اش در زمینه افزایش تولید و صادرات نفت پاسخ مثبت بدهد و برخلاف این، به تعهدات خود نسبت به روسیه در اوپک

را دربرگیرد

پلاس پاینده مانندند. همین موضع را عربستان و کشورهای عربی در خصوص چین دنبال می‌کنند. هر چند امریکا دائماً بر این کشورها برای محدود کردن روابط اقتصادی خود با چین فشار وارد می‌کند اما معلوم است این فشارها به جایی نرسیده است. برای مثال، تجارت دو جانبه چین و عربستان سعودی تا پایان سال گذشته میلادی تا ۸۷/۳۱درصد رسید و قراردادهای شرک چینی سینوپک با شرکت سعودی آرامکو در ماه‌های اوت و مارس به خوبی نشان از توسعه و گسترش روابط اقتصادی در طرف دو داشت. از این رو و برخلاف حرف بایدن، زمینه برای رقابت شی با او فراهم شده بود.

■ **مسئله فلسطین**

نکته قابل توجه اینک‌شی در این سفر به خوبی نشان داد از چه موضعی می‌تواند ایده تقویت روابط چین با کشورهای عربی را دنبال کند. این ایده چیزی نیست جز مسئله فلسطین چراکه تنها ایده‌ای است که می‌تواند نقطه مشترک برای جلب توجه کشورهای عربی و به خصوص افکار عمومی این کشورها باشد. در واقع، عمده دستور کار نشست مشترک رهبران چین و کشورهای عربی بر حول همکاری‌های اقتصادی و انرژی بود اما شی

«آتش تهی» انتخاباتی اردوغان با حمله به کردها

رابطه موضوع کردها در شمال سوریه شروع کرده اما تاکنون دست به حمله زمینی برای تحقق وعده «منطقه امن» نزده است و می‌توان گفت که باز دیگر از این کارت استفاده کند و بی‌جهت نیست که او در دست بعد از حمله تروریستی در خیابان استقلال استانبول و به صراحت از تهدید نظامی و بمباران‌های بیشتر مواضع کردها در شمال سوریه گفت و باز بر برنامه خود برای ایجاد منطقه امن به عمق ۳۰ کیلومتر در طول مرز با سوریه تأکید کرد. در واقع، دولت ترکیه از قبل حملات هوایی و توپخانه‌ای خود

سمت خود جلب کند. به نظر می‌رسد انتخابات سال ۲۰۲۳ نیز از این قاعده مستثنی نباشد. در این میان، حمله تروریستی در خیابان استقلال استانبول فرصت دیگری بود برای اردوغان تا بار دیگر از این کارت استفاده کند و بی‌جهت نیست که او در دست بعد از حمله تروریستی در خیابان استقلال استانبول و به صراحت از تهدید نظامی و بمباران‌های بیشتر مواضع کردها در شمال سوریه گفت و باز بر برنامه خود برای ایجاد منطقه امن به عمق ۳۰ کیلومتر در طول مرز با سوریه تأکید کرد. در واقع، دولت ترکیه از قبل حملات هوایی و توپخانه‌ای خود

سمت خود جلب کند. به نظر می‌رسد انتخابات سال ۲۰۲۳ نیز از این قاعده مستثنی نباشد. در این میان، حمله تروریستی در خیابان استقلال استانبول فرصت دیگری بود برای اردوغان تا بار دیگر از این کارت استفاده کند و بی‌جهت نیست که او در دست بعد از حمله تروریستی در خیابان استقلال استانبول و به صراحت از تهدید نظامی و بمباران‌های بیشتر مواضع کردها در شمال سوریه گفت و باز بر برنامه خود برای ایجاد منطقه امن به عمق ۳۰ کیلومتر در طول مرز با سوریه تأکید کرد. در واقع، دولت ترکیه از قبل حملات هوایی و توپخانه‌ای خود

غربی از همان منظر به سفر شی نگاه می‌کنند و همین زاویه است که باعث می‌شود آنها ورود او به عربستان و دیدارش با رهبران کشورهای عربی را تهدیدی برای امریکا بدانند. این زاویه دید، همان زاویه دید امریکا به منطقه در ۳۰سال گذشته است که همواره حضور خود را با استقرار نیروهای نظامی و اعمال قدرت سخت می‌بیند اما به نظر این دو نویسنده چین به دقت این نوع زاویه دید امریکا و پیامدهای آن را سنسجیده و دیگر نمی‌خواهد همان اشتباهی را تکرار کند که امریکا طی سه دهه گذشته مرتکب آن شده است. به جای این، نویسندگان مقاله روابط اقتصادی و تجاری چین با کشورهای عربی و نیاز متقابل در این روابط را مورد بررسی قرار داده‌اند و متعقدند سرمایه‌گذاری و حضور چین به جای اینکه حاکی از جاه‌طلبی‌های ژئوپلتیک و اتحاد امنیتی چین با کشورهای منطقه باشد، مشخصاً به دنبال منافع مشترک اقتصادی و مسئله تأمین انرژی است. مبنای یکن برای حضور در خاورمیانه برخلاف واشنگتن است و به جای رویه واشنگتن برای ورود به مناقشات، یکن ترجیح می‌دهد از این مناقشات فاصله بگیرد و از طریق تقویت روابط اقتصادی و تجاری با کشورهای منطقه، پیوندهای خود را با این کشورها بدون هزینه‌ها و خطاهای امنیتی تقویت کرده باشد، از این رو این دو نویسنده نتیجه می‌گیرند «احتمال نمی‌رود که سفر شی جین‌پینگ به عربستان نشان‌دهنده همسو شدن این دو کشور باشد، چراکه یکن ترجیح می‌دهد بین روابط با رقبای منطقه‌ای تعادل برقرار کند.» به عبارت دیگر، یکن با تفکیک بین مناقشات منطقه‌ای با روابط اقتصادی و امنیتی به دنبال این است که با کمترین هزینه ممکن حضور خود را در منطقه خاورمیانه و به خصوص کشورهای عربی تقویت کند و این الگو به طور کلی متفاوت از رویه امریکاست که با تنش‌آفرینی به دنبال حفظ موقعیت منطقه‌ای خودش است. این را می‌توان رقابت نرم یکن با امریکا

در برابر رقابت سخت امریکا دانست و با توجه به اینکه نتیجه سه دهه رقابت سخت امریکا جز پیامدهای منفی برای آن نتیجه‌ای نداشته است، به نظر می‌رسد سیاستگذاران یکن ترجیح داده‌اند با رقابت نرم، مسیر امنی را در خاورمیانه و از میان کشورهای عربی طی کنند تا اینکه به این وسیله کمترین هزینه و بیشترین نتیجه ممکن را در ایجاد کلی رقابت بزرگ خود با امریکا به دست آورده باشند.

■ **دکتر سیدرضا میرطاهر**

از زمان آغاز جنگ اوکراین در ۲۴فوربه سال ۲۰۲۲ امریکا به عنوان بزرگ‌ترین حامی دولت غرب‌گرای کی‌یف، بیشترین میزان کمک‌های نظامی و تسلیحاتی را برای اوکراین ارسال کرده است. تا چندی قبل میزان این کمک‌ها به بیش از ۲۰میلیارد دلار رسیده بود، اما اکنون واشنگتن قصد دارد موج جدیدی از تسلیحات را روانه اوکراین کند که از جمله شامل سامانه پدافند هوایی و موشکی پاتریوت می‌شود، ضمن اینکه واشنگتن همچنان سامانه‌های راکتی هیمراس را نیز برای ارتش اوکراین تدارک می‌بیند. ارسال این تسلیحات با هدف تغییر موازنه نبرد به سود اوکراین و ضربات بیشتر به نیروهای نظامی روسیه در اوکراین صورت می‌گیرد. تحولات اخیر در زمینه این جنگ نشانگر احتمال گسترش دامنه آن است.

■ **ژلنسکی در واشنگتن**

«ولودیمیر ژلنسکی» رئیس‌جمهور اوکراین ۳۰ آذر در نخستین سفر خارجی خود پس از آغاز عملیات نظامی روسیه در اوکراین، در سفری یک روزه به امریکا رفت. در این سفر، امریکا تحویل سامانه‌های موشکی پیشرفته پاتریوت به اوکراین را در قالب بخشی از جدیدترین بسته چندمیلیارد دلاری حمایت نظامی از کی‌یف اعلام کرد. امریکا تا امروز در کنار بریتانیا بیشترین و مهم‌ترین بسته‌های مالی و نظامی را در اختیار اوکراین قرار داده و کی‌یف را در جنگ با روسیه حمایت

تجهیز اوکراین به سامانه پاتریوت شده است. ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه تأکید کرد: این کار نه کمکی به حل‌وفصل جنگ در اوکراین می‌کند و نه جلوی دستیابی مسکو به اهدافش را می‌گیردوی تصریح کرد: «سال سامانه پاتریوت به اوکراین باعث طولانی شدن نگر می‌شود. اگر سامانه‌های پاتریوت امریکایی به اوکراین فرستاده شود، آن را نابود خواهیم کرد.»

■ **افزایش احتمال درگیری مستقیم**

نکته مهمی که روسیه بر آن تأکید کرده هدف نهایی ایالات متحده از ارائه کمک‌های عظیم نظامی و تسلیحاتی به اوکراین است. از دیدگاه مسکو هدف امریکا از تداوم جنگ تضعیف هر چه بیشتر روسیه با هدف نهایی تجزیه آن است. این مسئله‌ای است که از دوره شوروی امریکایی‌ها به دنبال آن بوده‌اند. پوتین در این زمینه گفت: امریکا از مدت‌ها پیش در منطقه درگیر عملیات بوده است و آنها را دوران شوروی زمینه را آماده می‌کردند. امریکا برای مدت طولانی درگیر مناقشه علیه روسیه بوده است، نه فقط امروز و پس از سفر ژلنسکی به واشنگتن.

نکته مهم اینکه روسیه پس از ۱۰ ماه از درگیری اوکراین از آن به عنوان جنگ یاد کرده است. روسیه تا قبل از این از اقدام نظامی در اوکراین با عنوان «عملیات نظامی» نام می‌برد اما پوتین اول دی در کنفرانس خبری از واژه «جنگ» برای این عملیات استفاده و ابراز امیدواری کرد که این بحران به زودی پایان یابد. این مسئله واکنش فوری امریکا را به دنبال داشت. سخنگوی وزارت خارجه امریکانوشته امریکا و بقیه دنیا از ۲۴فوربه می‌دانستند که «عملیات ویژه نظامی» پوتین یک جنگ بدون توجه علیه اوکراین بود. سرانجام پس از ۳۰روز پوتین آن را جنگ نامید. تداوم این جنگ احتمال است. ما از او می‌خواهیم باخروج نیروهایش از اوکراین به این جنگ پایان دهد.

انتظار می‌رود جنگ اوکراین که هم اکنون نیز در پایان دهمین ساه خود موجب تلفات عظیم انسانی و خسارات نظامی گسترده و نیز نابودی زیرساخت‌های اوکراین شده است، نه تنها پایان نیابد بلکه با توجه به موضع ژلنسکی و پشت‌گرمی او به حمایت‌های گسترده امریکا و ماه‌های آتی نیز همچنان با شدت ادامه پیدا کند. البته این بار احتمال توسعه دامنه این جنگ به داخل خاک روسیه بسیار بیش از گذشته خواهد بود. مسلماً تداوم این جنگ احتمال گسترش آن و آغاز مذاکرات صلح بین مسکو و کی‌یف، رئیس‌جمهور اوکراین بر این تصور است که نبردی ایدئولوژیک را علیه روسیه دنبال می‌کند که مصداق مبارزه لیبرالیسم امریکایی علیه نازیسم آلمانی است. به این ترتیب با افزایش کمک‌های امریکا که بسته جدید آن بیش از ۱۱/۸۵میلیارد دلار بوده و به طور کلی شامل ۴۵میلیارد دلار خواهد شد، دولت اوکراین دامنه جنگ را گسترش خواهد داد. کرملین اعلام کرده

انتظار می‌رود جنگ اوکراین که در پایان دهمین ساه خود موجب تلفات عظیم انسانی و خسارات نظامی گسترده و نیز نابودی زیرساخت‌های اوکراین شده است، نه تنها پایان نیابد بلکه با توجه به موضع ژلنسکی و پشت‌گرمی او به حمایت‌های گسترده امریکا در ماه‌های آتی نیز همچنان با شدت ادامه پیدا کند

بیشترین رای حزب عدالت و توسعه اردوغان طی بیش از دو دهه اخیر از سوی جوانان بوده و جدای از این، جمعیت ۲۰میلیونی جوانان در میان ۶۲میلیون رأی‌دهنده ترکیه وزنه قابل توجه انتخاباتی است. مشکلات اقتصادی بدون تردید در رای جوانان ترکیه تأثیر دارد و نظارت تداوم حمایت‌های انجمن فارغ‌التحصیلان جامعه‌شناسی موسوم به سومدر، SOMDER، نشان می‌دهد حاکی از ناراضیاتی بخش عمده‌ای از جوانان ترکیه نسبت به وضعیت فعلی است. باید توجه داشت

این کشور در حال حاضر تورم ۸۵درصدی را تجربه می‌کند که بیشترین نرخ تورم طی ۲۵سال گذشته است و این در حالی است که ارزش لیر نیز مدام در حال کاهش است. افزایش تعطیلی کارخانه‌ها و شرکت‌ها یکی از نتایج این وضعیت است که طبق آمار اتحادیه بورس‌های کالای ترکیه، تعطیلی شرکت‌ها و کارخانه‌ها طی ۱۰ ماه گذشته نسبت به مدت مشابه سال قبل ۵۶درصد افزایش داشته است. یکی از راهکارهای اردوغان در این زمینه افزایش حداقل دستمزد است، به نحوی که او سه بار طی سال جاری میلادی افزایش میزان حداقل دستمزد را اعلام کرده و آن را به میزان ۱۰۰درصد افزایش داده است. شاید این راهکار بتواند تأثیری بر وضعیت ۴۰درصد از شاغلان ترکیه داشته باشد که متکی بر درآمد ماهانه بر مبنای حداقل دستمزد هستند. علاوه بر این، اردوغان برنامه‌های اقتصادی دیگری از جمله دادن ۱۱میلیارد دلار وام با بهره ارزان به شرکت‌های کوچک و متوسط، بسته‌های حمایت از خانوادها در برابر افزایش هزینه‌های زندگی و ساخت‌وساز مسکن ارزان قیمت را نیز اعلام کرده که همگی آنها برای حفظ رأی طبقه متوسط ترکیه در نظر گرفته شده است. به این ترتیب، افزایش حداقل دستمزد و برنامه‌های حمایتی اولویت اقتصادی دولت اردوغان در ماه‌های قبل از انتخابات است تا علاوه بر حذف جدی‌ترین قیوب سیاسی و بهره‌برداری از کارت کردها و اشتیاق سابق برای حمایت از او را ندادارند. این موضوع وقتی جدیدی بیشتری پیدا می‌کند که توجه داشته باشیم

اگر اردوغان بتواند جدی‌ترین رقیب انتخاباتی خود را از عرصه سیاسی حذف کند و کارت کردها را نیز به خوبی به کار بگیرد، هنوز مشکل اساسی دیگری نیز در پیش روی او است که باید در نظر گرفته شود. به این مشکل وضعیت اقتصادی ترکیه است که طی سال‌های اخیر با کاهش ارزش لیر و افزایش تورم روند نزولی داشته است. این مشکل بیش از هر کس طبقه جوان ترکیه را هدف گرفته است که با پیش از این، در هر انتخاباتی از حامیان اردوغان و حزبش بودند اما حالا به نظر می‌رسد بخشی قابل توجهی از آنها با متمایل به اردوی مخالفان اردوغان شده‌اند یا اینکه دیگر آن شور و اشتیاق سابق برای حمایت از او را ندادارند. این موضوع وقتی جدیدی بیشتری پیدا می‌کند که توجه داشته باشیم

دولت ترکیه قبل هر انتخاباتی سلسله حملات نظامی علیه کردها به راه می‌اندازد که به طور مثال، عملیات مرزی پیشش از انتخابات ۲۰۱۵انجام شد. عملیات نظامی در جرابلس پیش از همه بررسی شد. این حملات می‌تواند انگیزه‌های نظامی یا سیاسی دیگری داشته باشد اما معلوم است که دولت اردوغان انگیزه انتخاباتی از این حملات نیز دارد، زیرا با انجام این حملات است که می‌تواند از اهرم ملی‌گرایی و جلب آرای حزب راست‌گرای اقدام ملی و متعصبان ملی‌گرا را به